



1112

თეატრი



ქართული საყვირაო გაზეთი

„თეატრი“

ლირის ერთი წლით 5 მან.
 „ნახევარ წლით 3 „
 „ცალწლით 15 „
 განცხადების ფასი:
 პირველ გვერდზედ 20 „
 უკანასკნელზედ 10 „
 თვითო სტრიქონის ადგილი
 ხელის მომწერლებს, გაზეთის გარდა,
 დაუროგდებთ უფასოდ მძვინვარებელ
 ახალი წიგნი ანუ სურათი.
 ხელის მოწერა მიიღება „თეატრი“ კან-
 ტორში, თავად-აზნაურთა ბანკის, თეატრის
 ქვეშ, სასახლის ქუჩაზედ.

Контора Грузинской воскресной ли-
 тературно-иллюстрированной газеты
 „ТЕАТРЪ“
 помещается на Дворцовой улицѣ, подъ
 театромъ Лворянскаго банка.
 Плата съ объявленій: на первой стра-
 ницѣ 20 к., на послѣдней 10 к. за
 мѣсто строки пята.
 Адресъ для иногородныхъ: Тифлисъ,
 Контора газеты „Театръ“.

„ТЕАТРЪ“

помѣщается на Дворцовой улицѣ, подъ
 театромъ Лворянскаго банка.
 Плата съ объявленій: на первой стра-
 ницѣ 20 к., на послѣдней 10 к. за
 мѣсто строки пята.
 Адресъ для иногородныхъ: Тифлисъ,
 Контора газеты „Театръ“.

თბილისი 13 თებერვალი

ათს ამ თვისას, დილით, განის-
 მბა მთელს თბილისში სასარგებლო
 სმბა: ჩვენი სასწავლო, ჩვენი
 სასიქნელო, ჩვენი დაუმორძე-
 ლი მოღვაწე, ჩვენი ერთგულ-
 თი ისტორიკოსი, დიმიტრი სა-
 ქარბას მე ბაქრაძე... გარდა-
 ცვალობა... ამის გაგონებამ ევე-
 ლა გააძრო, გააოცა, ეველას
 თითქო რაღაცა ჩასწვრიტა გულ-
 მი; კარგა ხანს ეველა გამეშებუ-
 ლი, ხარ-დაცემული, გაოცებული
 ჩერდებოდა... სადი, ჯანმრთელი,
 მუდამ მზიარული, მუდამ მოცინა-
 რი, საერთო საყვარელი დიმიტრი
 ასე უცებ, ასე მოულოდნელად
 გამოგვეცალა ხელიდან, მოკ-
 წედა გულიდან, დაგვტოვა საუ-
 კუნოდ. გამგონს თითქოს არა
 სჯეროდა, ძალად სცდილობდა
 ეჭვით გარემოცულიყო და ესე-
 თი ძართალი არაოდეს არ გაე-
 გონა. როცა-კი შემდეგ გონს
 მოდიოდა, ამ სიტყვებს ამოიკვნი-
 სდა გულიდან: ვაი, ჩვენს ეო-
 ფას, ვაი ჩვენს უბედურებას!
 რაღა გვეძველება? ვინღა მოჭ-
 ფენს ნათელს ჩვენს წარსულს?
 ეგ არის, შეფერსდა ჩვენი ისტო-
 რია! ვინ იცის რაოდენ ათმა
 წელმა უნდა განვლოს, რომ
 მის ძაბიერი ვეღარა ვნასოთ, და
 ან გამოგვიჩინდება-კი? ვის შეუ-
 ლიან მისთანა შრომა აიტანოს, ე-

ივეაროს ჩვენი წარსული და თა-
 ვანწირულად ეძახსუროს მას?!..
 ჩვენ დაუკარგეთ ეს საოცარი,
 დაუცხრომელი მოღვაწე, უბი-
 წო და უანგარო მუშა, შორს
 მხედველი, სადი გონება, სწო-
 რედ იმ დროს, როდესაც ეო-
 ველ მხრივ ჩვენი ცხოვრება
 იმოსება შავი მოძვლით შესა-
 გებულს ღრუბლებში, როდესაც,
 არამც-თუ ამისთანა დიდებული
 მშრომელი, თვით უბრალო
 წვრილი ამბებისა და ლექსების
 შემკრებიც-კი ჩვენი მწერლობისა-
 თვის შესაძნევი დანაკლისია...
 გული გვეძება, ხელი გიდუნ-
 დება, გონება გერევა, როდეს-
 ცაც წარმოიდგენ, რომ დაკარ-
 გო და აღარა გვევს ორმო-
 ცი წლის დაუდრეკელი მოღვა-
 წე, ორმოცი წლის ბუბა, სასე-
 ლოვანი და განთქმული მთელს
 მეცნიერებაში არსეოლოგი, შე-
 უდარებელი ზალეოგრაფი; აღა-
 რა გვევს მეცნიერი, რომელიც
 ჩვენს ქვეყანას აცნობდა უცხო
 განათლებულ ხალხს, საუკეთე-
 სო მეცნიერთა; აღარა გვევს
 მოძმე, ვის შრომითაც ვამაობ-
 დით, ვის წებლობითაც ველოდ-
 დით ჩვენის ნამდვილის ისტო-
 რიის გამოკვლევას, სისტემა-
 ტურად შედგენილს ისტორიის
 წაკითხვას, რათა გვეცნა ჩვენი
 თავი, აგვეწონა ჩვენი წარსული,
 აწყო და მოძავალი ძალ-ღონე.
 მუებრალელებმა სიკვდილმა მის-
 ცა გულის შემსუთველს გარემოე-
 ბას ზირი და, ამ საშინელს გა-
 ჭირ ვებაში, გამოგვასალმა იმდეს,
 ნუკავს... და აი, ჩვენი სასოე-
 ბა, ჩვენი საისტორიო მწერ-
 ლობის ბურჯი, 13 ამ თვისას
 ჩავუშვით ჩვენივე ხელით საფ-
 ლაუმი, ჩვენივე ხელით მივა-
 ეარეთ მიწა, დავადეთ გულზედ
 ლოდი, განვიშორეთ საუკუ-
 ნოდ...
 დ. ზ. ბაქრაძე დაჭარბა ძა-
 რტო საქართველომ კი არა,
 არამედ მთელმა მეცნიერებამ.
 განსვენებულს უცხო მწერალნი
 უფრო აფასებენ, ვიდრე ჩვენ.
 სამწუხაროდ, ხელთ ესლა არა
 გვაქვს ეველა ის მასალა, რო-

მელიც განსვენებულის ნიჭს და
 შრომას შეესება (მაგალითად
 ძოსკოვის არსეოლოგიური სა-
 სოგადოების გამოცემა რომელ-
 მაც დ. ზ. ბაქრაძე საუკეთესო არ-
 სეოლოგად არის ხსენებული).—
 დამისათვის ჩვენ მოვიყვანთ მსო-
 ლოდ რამდენსამე სიტყვას, რო-
 ძელიც წარმოიტყვა სამეცნიერო
 აკადემიის გამოცემაში Bulletin del
 Academie des sciences. tom XXII
 p. 264—277 შესახებ Arch
 путеш. по Гурii и Адчаръ
 «უეჭველად უნდა ვაღვიაროთ
 (ბაქრაძის დგაწლში) საქმის
 ღრმად ცოდნა, გამოკვლევისა
 და კარჩევის ანალიტიკური
 დიდი ნიჭი. მისი აზრი ეოველ-
 თვის შეურყვევლ მესნიერებისა
 და დიდის ხნის ნაკითხობის
 შედეგია. მას საოცრად ახსოვს
 ეოველივე — წვრილმანიც-კი.»
 «ბაქრაძე ამტკიცებს და მეც
 მისი თანახმა ვარ, რომ ლახნი
 არიან ქართველნი. როსენმა ეს
 დაამტკიცა ლახების ენის გამო-
 კვლევით... ბაქრაძემ გაუწია
 მეცნიერებას ერთი დიდი სამ-
 სასურცი: მან კადილო ეოველი
 წვრილმანი ნიშნები და წარწერა-
 ნი ძველის ტაძრებისა, რომელთ
 აკება სასახელოა ბერატონ-
 თათვის.
 «გაუგებარის ძველის ასოების
 ქარბკმინი სიტყვების და წა-
 შლილის ნაწერების გარკვევისა
 და წაკითხვის შესახებ, სადაც
 უკეთესი მცოდნენი მოთმინები-
 დან გამოდიოდნენ და ვერას
 იკებდნო, იქ.
 «ბაქრაძე სწორედ სასწავლო-
 მოძმედია, როგორც სიტყვების
 წაკითხვით, ისე მთელის წარ-
 წერების გაგებით და უნდა სა-
 ძართლით ვაღვიარო, რომ მისი
 ახსნა ეოველთვის ნამდვილი და
 შეუცდომელი გამოძგარა.»
 ბოლოს ამბობს ავტორი:
 «ნიჭით, ცოდნით, და მეცა-
 დინეობით ბაქრაძემ სრულიად
 დაუბაყოფილა სურვილი სამე-
 ცნიერო აკადემიისა. ამის-გამო
 იმედი მაქვს, აკადემია მიანდობს
 თავისს მუდმივს სეკრეტარს გა-
 მოუცხადოს აკადემიის მიერ ბაქ-

რაძეს მადლობა ჩინებული შრო-
 მისთვის, კარდასცეს, რომ სა-
 მეცნიერო აკადემიის წევრნი
 უცხადებენ მას თვის ჰატივის-ცე-
 მას და სრულს კმეყოფილებას.
 შემდეგ იმ სიამოვნებისა, რო-
 ძელიც მივიღე მე ამ მძვინვარის
 წიგნის წაკითხვით, მე ვინა-
 მოვნებ ახლა მით, რომ აკადე-
 მია დააფასებს და დააჯილდო-
 ვებს ღირსეულს შრომას და
 დიდს მეცადინეობას. გარდა იმი-
 სა, რომ ბაქრაძემ ასე ღირსე-
 ულად შეისრულა აკადემიის მი-
 ერ მინდობილი სამეცნიერო
 შრომა, მან თავისი მეცნიერული
 გამოკვლევით და ახსნით გაამ-
 დიდრა ქართული მწერლობა,
 მისცა ისტორიისთვის ჩინებული
 მსა მასალა»...
 იმედი ვიქონიოთ, რომ გან-
 სვენებულის საოცარი მაგალითი
 და დღევანდელი ჩვენი გაჭირ-
 ვება აღძრავს ჩვენს მოსარდს
 თაობაში სამშობლო სამეცნიე-
 რო ანაზარესხედ შრომის სურ-
 ვილსა და იმ ხალხის შეილნი,
 —რომელმაც ათასი წლობის
 განმავლობაში გაუძლო სასა-
 რელ ბარბაროსთა უჯიათობას,
 შემეშურავს ცეცხლს და დაუნ-
 დობელს მახვილს, — აცილე-
 ბენ ცრუ-ცივილისა ციის სწავ-
 ლა-მოდგერებას, მეცნიერებით
 აღიჭურვებინ, ღვთისა და მოუ-
 სის მოსაწონ გზას არ გადუ-
 ვევენ და სამშობლოს კვლავაც
 ასახელებენ!...

ვალე საუბარი გექონდა მასთან ისეთ
 საგნებზედ, რომელიც ჩვენ ყველ-
 სათვის ერთგვარად საყურადღებო
 არიან: ვისმენდით მის მსჯელობას და
 მოსაზრებას პოეტიკონალურ სა-
 მრეველო სკოლების დაარსებაზედ, არ-
 ქეოლოგიურ მომავალ მოგზაურო-
 ბასა და გამოკვლევებზედ, იმერეთის
 და სამეგრელოს ძველ ნაშთებზედ,
 სამეცნიერო ორგანოს გამოცემის სა-
 კარობაზედ და სხვა... და ა... ეხ-
 ლა ვგლოვობთ ამ კაცს, ეუვალობთ
 მას «საუკუნოდ ხსენებას!».
 ეს დანაკლისი ყველასათვის, ვინც
 კი იცნობდა განსვენებულს, მეტად
 საგონებელია, სამძიმოა—მეტი რომ
 არა ვსთქვათ: სამშობლო ჰკარავს
 უკეთესს თვისს სამკაულს და საუკე-
 თესოს წრფელის სიყვარულით აღე-
 სილს მოღვაწეს, მხოლოდ სიტყვი
 კი არა, არამედ უფრო საქმით; რუ-
 სეთი ჰკარავს სასარგებლოს და ჰა-
 ტობასანს მოქალაქეს, ხელმწიფე—
 უერთგულეს მოსამსახურეს; ჰკარავს
 მეცნიერება საზოგადოდ და განსაკუთ-
 რებით საეკლესიო, ღვთისმეტყველე-
 ბითი,— დიდს მშრომელს; ეკარავთ
 ჩვენც ყველანი საუკეთესოს მოსა-
 უბრეს და კეთილის მსურველს.
 ფარულ არს განგება ღვთისა!...
 შესაძლოა, რომ განსვენებულმა თა-
 ვიანი მოალოება, უფლისაგან გან-
 მწესებული, კადეც შეასრულა ამ
 ქვეყნად და ეხლა, — როგორც ერთ-
 გული მონა, რომელმაც სასარგებ-
 ლოდ მოიხმრა შთაბარებული ქანქა-
 რი, — ღირსი ვახდა უზუნაეს ნეტარები-
 სა — ცათა შინა!...
 ნუ ვგლოვობთ მეტის-მეტად: ჩვენი
 უღრესი დაძრა და ნაღველი იმას
 აღარას უშველის და ჩვენც არ არას
 გვარგებს. ეხლა მას ესაჭიროება მხო-
 ლოდ წმ. ეკლესიის მოხსენება. აღვა-
 მალოთ მისთვის ჩვენ, ცოდვილთა,
 ევრებანი წინაშე ღვთის ტრაპეზისა,
 რათა მიუტევოს მას შეცოდებანი,
 „ენებითნი და უნებლიეთნი“, რაც-
 კი შესაძლოა მას მოეკმედა უძლუ-
 რობისაგან კაცს ბუნებისა, და დაუმ-
 კვიროს მას სასუფეველი. ელოცოთ
 კვალად, რათა უფალმან მოგივილი-
 ნოს ჩვენ მისი მოადგილე, მისთანავე
 მშრომელი და სამშობლოს მცოდნე;
 რათა მას კეთილ-შობილურის მაგა-
 ლითთ, მის ბრწყინვალე იდილით
 და წმინდა ლტოლვილებით წახალის-
 დენ მისი მამულის შეილნი, მეტადრე
 მოზარდი თაობა, რომელზედაც დამ-
 ყარებულია იმედი რუსეთისა და ხელ-
 მწიფისა!...
 საუკუნოდ იყოს მისი ხსენება, სა-
 უკუნოდ, „საუკუნოდ იყავნ სახსენე-
 ბელი მისი.“ —
 ეს სატყეა ისეთი გრძობით და
 ხმის კანკალით წაჩმოსთევა მამა რე-
 კტორმა, რომ მსმენელები, ქალი თუ
 კაცი, ყველა აატრია.

ს ი ბ უ ბ ა

თ. ნ. ტ. დალიანისა*)

საზოგადოდ კვებარტების სამსახური დიდი ღვაწლი არის და ნაჭკურ ჩვენში, სადაც კვებარტება, და უფრო ისტორიული კვებარტება, მეტად მივარდნილი და დავიწყებულია. საუკუნეთა წყვილია, რომლითაც გარემოცული იყო ისტორიული სიმაართე ჩვენის წასრულის ცხოვრებისა, ამან გავარდნა. ის ძალი, რომელიც ამან შეიტანა სიმაართის კვლევაში, გამოიქმნა იმ სულის სიმბინით და ახორციელდა, რომელიც ემოსა მის სიკვარულს და ტრფიალობას თავის ერისიღმი. პირველად შეგება შესვლა ამ ჟამთა უკუნში, აღტურვილმა მეცნიერებით და მამულის შეილობით.

ჩვენი ქვეყანა, მრავალ კირ-გამოვლილი, აწინდელთა შეილთა თვისთა მიერ ვერ იყო ღირსეულად შეგებულნი. ვერაპილნი ან სულ არ გვიცნობდნენ, ან გვიცნობდნენ მრუდეთ და შემცდარად. მრავალი სახელი ჩვენის სამშობლოსი ძველთაგან აცდენდა ბევრს საჩინო მესტორიეს. დღეინდელნი მეცნიერნი, არა მცოდნენი ჩვენთა წერილთა და წყაროთა, უარის ყოფით უყურებდნენ ჩვენს საისტორიო გონებთს განვითარებას, საისტორიო დიდებას. აი, ამ მეცნიერთა კითხვას ამან უპასუხა არა წერით მხოლოდ, არა ფრაზებით და პოლიემიკით, არა... ამან ალაპარაკა ქვები, ალაპარაკა საფლავები, ალაპარაკა ნანგრევები და ამით ათქმევინა უტყუარი პასუხი ჩვენის წასრულის სიმაართისა, რომელსაც ვერავითარა მამარი საისტორიო კრიტიკისა ვერ შევარყევ. ეს იყო გმირი, მაგრამ როგორი?... დღეთს მადლით, ახლა ჩვენში სამხედრო გმირობა ისე საჭირო აღარ არის, როგორც ძველად. ესლა არის საჭირო გმირობა სამოქალაქო; არის საჭირო და სამხედროც, რადგან სამოქალაქო გმირობა არის განუწყვეტელი, დაუძინებელი ომი უმეცრებასთან, სიავესთან, სიცრუესთან. ამ ბრძოლას უნდა მთელი სიცოცხლე, და ამ მოღვაწემ, ვინც ეს არის ახლა ჩაგვისენდა საფლავს, მონადრომა თავისი პატრიოსანი გრძობა, მრავლის მცნობელი გონება, მტკიცე ხსიათი, სრული თვისი არსება და სიცოცხლე. ეს იყო არა თუ კავშირი ვეროპის

მეცნიერებასა და ჩვენს საისტორიო სიმაართეს შუა; ეს იყო კავშირი ჩვენს წასრულსა და მომავლს შუა. მიმდინარეობა ჩვენის ისტორიისა, მოწამებრივი და თან დიდებული სრბა გონების და ზნეობის წარმატებისა, იყო დაუცვადელი: ეს არადეს არ შეწყვეტილა, მიტომ რომ ეს არის სული ისტორიით გამოკვერულის გრძობა; ვერ შეწყვიტა ეს კავშირი ვერც ხრამლმა და თოფმა, ვერც შემოსევამ და განატამილემამ, ვერც მედგარმა მუსრვამ, ვერც სისხლის ზღვამ... ვერაფერმა. მხოლოდ ამ ბოლოს დროს ისე შესუსტდა წასრულსა და აწმყოს შორის ეს შემავრთებელი კავშირი, რომ თითქო გაწყვედომას აპირებდა, — რამოდენმეწერილ ძარღვზე-ღაკილა. აი, სწორედ ამ დროს უნდოდა სიგმირე, და კიდევ დაბადა ეს გმირი ჩვენის წასრულის სეის მკვლევრად და მახარობლად და შეიქმნა, „გზად და ხილად“ წასრულსა და აწმყოს შუა. წასრულის სიმაართესედ დგას აწმყო და მომავალი სიმაართე: თუ რომ საძირკველი გარდასრულთ ჟამთა ისტორიისა უტყუარს სიმტკიცე ზედ არის დამყა ებული, მაშინ დღეინდელი დღეც ნათელში იქნება დახვალნიდელიც — საიმედო. ძირ-დაკარგული ვრი უნიადგოა და მომავლის შენობას ვერაფერზედ დაამყარებს. აი ეს ბინა, ეს საფუძველი, მრავალთა საუკუნეთაგან გამოკვდილი და გამოწვდობილი, მისცა ჩვენს საერთო ისტორიის ცოდნას და თვალის წინ აღგვიდგინა დიდებული სახე წინაპართ სიკველისა. ამან გასწმინდა ისტორია ზღაპრისა და იგავისაგან და დაამყარა მარტო სიმაართესე — სარწმუნო ფაქტებზე. თვით იგი იყო თავ-დაბალი, წყნარი, წრფელი, ერთგული მუშაკი, თავდადებული მოღვაწე. ეს დიდებული მაგალითი, ეს საჩინო სახე ნამდვილ მეცნიერისა და ღვიძლის ქართველისა, საიდგან მიითვისა, სად ისწავლა იმან? აქა და ახლა? არა! ეს თვისებანი ჩვენში ახლა არ ისწავლება... ეს ისწავლა ჩვენი სასიქადულო წინაპრებთან საუბარში, დიდებულ ნაშთთა მუსიაფში და სახელოვანთა გმირთა შესწავებაში. აი, ამ საისტორიო მოღვაწეთა მოძღვრებამ შექმნა ის სკოლა, რომელმაც აღზარდა მადალი სული, წმინდა ზნეობა და დაუშრომელი ღვაწლი ამ მშვიდობიანის მო-

საქმისა. ეს საფლავს ჩასვენებული მზე, მანათობული საისტორიო კვებარტებ-თა, თვისი სიცოცხლით, მოთხრობით და ავით სიკვდილითაც არის დიდი მოძღვარი ცხოვრებისა; ამისმა სიკვდილმა შეგვავრთა ერთის მწუხარების გრძობით დიდი საერთო ოჯახის შეილნი საქართველოს ყოველის კუთხიდან, — მცირედნი აქა მყოფნი და მრავალნი აქ არა მყოფნი, შეუპურვართ ამ ერთს საერთო გლოვის წუთს. მადლი ერთობისა, აწ ჩვენი გამსქვალველი გულის და სულის თანაზარტებით, ამასთანავე ამ არასანუგეშო საფლავის წინაშე გვაძლევს ნუგეშს მომავლის უმჯობესობ. სას, იმ სულის განმტკიცებითა, რომელიც არის დავედრებული მამა-პაპათაგან, ამის ხელით და ვნით მეტყველთა. თუ რომ მადლმა ამისის ცოდნისა და სიყვარულისამ სული ჩაუდგა მკვლრებს, ვნა აუღდა ქვებს, ალადადა ნანგრევები, ნუ თუ ცოცხალი ქართველი, კაცურის სულისა და გულის პატრონი, არ აღძრვის, არ განიშქვალვის ამისი მოძღვრებით და არ ისწავლის მაგის გზას მტურის, ერთობრივის, ერთსულის მოღვაწეობისას, მამულის სამსახურისას, სიმაართის, სინათლის და მეცნიერებისას.

აი წამი უმწვერვალესის მწუხარებისა, წამი საუკუნოდ გაყრისა. მშვიდობით! სიმხნისა და გამტანობის მოძღვარო! მშვიდობით, დიდებისა და სიკველის მომხრობელი და წმინდა გრძობათა გამცოცხლებელი! მშვიდობით მამულის დიდებო და სიქადული! მშვიდობით ამ დროის მეცნიერების მწყობარში საქართველოს წილის შექმნა, მშვიდობით ერთობის ღვაწლის მოანდერძეო და მავალითა! მშვიდობით, მშვიდო, ტკბილო მეცნიერო, ვერ უმეცნიეროვ! იყოს შენი ღვაწლი წინამძღვრად და ლამაზად შენთა მომავალთ მემკვიდრეთა, რომელთაც მოათავონ და დაავიგვინონ შენი დაწყებული მენობა ჩვენის დიდებისა... საუკუნოდ იყავნ ხსენება შენი და შენთა ნაყოფიერთა ღვაწლთა ერისა და მამული სათვის!..

სიტყვა ბ-ნ გიორგი წერეთლისა
მისი დიმიტრი!
დღეს მრავალნი შენნი ღრმით პატრიისმცემელნი დასავლეთ საქართვე-

ლოში მწუხარების ცრემლს ღვიან შენის ცხედრის წინაშე. იმათ თავზარი დასცა შენის ნაყოფიერის შრომის უცრად შეწყვეტამ. მათ კარგათ იციან, რომ ჩვენთა წინაპართა დიდებული წარსული შენამდის ბნელით იყო მოცული. პირველად შენმა მეცნიერულმა კვლევამ განფანტა ეს წყვილი და ნათლად დაგვანახა უძველესის დროიდან მათი გონებითი წარმატება. თურმე, როცა სახელგანთქმული ძველნი ბერძენნი და რომაელნი ვერ კიდევ ველურის ცხოვრებიდგან არ გამოსულიყვნენ, ჩვენთა წინაპართა: — ხალიბთა და თობელთა — თავისი მშვენიერი ფოლადისა და ბრინჯაოს ნაწარმოები ტრში და ბაბილონიში გაქონდათ გასასყიდათ. კოლხების ნაკეთების ტურფა სამალთთ აკსურელთა და ისრაილთა მეფენი იმოსებოდნენ. კოლხების სეის ტურფა ქსოვილები ეგვიპტელების ნაწარმოებს უღრიდნენ, მაშინდელი ვერ კიდევ გონება გაუხსნელი საბერძნეთის ხალხი შურის თვლით თურმე უყურებდა კოლხილს მეთის აეტის სიმიდრესა, ფრიქი და იაზონი, როგორც ზღვის მეკობრები, ისე მოდიოდნენ კოლხილში ოქროს ქსოვილებისა და ოქროს მატყლოვანის სამოსლების მოსატაცებლად, როგორც, მაგალითად, დღეს ველურნი ქურთნი სცარცვენ ინგლისელების საქონლით დატვართულს ქრანასა მცირე აზიაში. პირველად შენ გააკანი შენთა მემამულეთა, რომ მათნი წინაპარნი სახელოვანად იბრძოდნენ უუძლიერეს მაშინდელს სახელმწიფოებთან. თურმე ბევრს ცდილან ეგვიპტის ფარაონი რამხესი, ასრეთისა და ბაბილონის მარძანებელნი, მაგრამ მოსობთა, ხალიბთა და ტბევართა დამარჩილება მინც ვერ შესძლებიათ. თურმე ალექსანდრე მაკედონელს, ქვეყნის დაპყრობა რომ მოინდომა, მოსხებმა, იბერიელებმა და ალბანებმა ჩაუდგეს მტკიცე ზღუდე მხნობისა და ამ საზღვარს აქეთკენ ფეხი ვეღარ მოიკიდა, ვეღარც მახვილი გამართა ჩვენში, როგორც სხვა ქვეყნებში ჩვეული იყო. დიდებული რომის გმირი პომპეოსი მთის ნაკადულსავით შემოვარდა კოლხილში; მაგრამ იბერიელებისა და კოლხელების შიმში მსწრაფლადვე უკან მიიქცია. შენის აზრით, მან მთელის აღმოსავლეთის ქვეყანა გაპ-

ხადა რომის პროვინციად დაქვემდებარდა მან ვერ შესძლო დაეპყრობა იბერიის პროვინციად განდობა. ამაში შენ გემოწმებთან თვით პომპეოსის დროის მწერალნიცა. ამ გვარის მეცნიერულის გამოძიებით დღეს ჩვენ: იმერთა, კოლხთა, სენთა, მესხთა, თორელთა და კლარჯულთა შთამომავლობას, გულში ავკვირავთ იმედი მომავლის აღორძინებისა. შენ მაინც განსაკუთრებით საყვარელი მწერალი იყავი დასავლეთის ქართველებისათვის. თვით შენს მკვირცხლს გონებას, მოძრავს ბუნებას და დაუცხრომლობას სამეცნიერო ასპარეზზე რაღაც უფრო ნათესაური კავშირი ჰქონდა იმერთა ბუნებრივს, ავებულებასთან. იქნება ამიტომაც უფრო გესაკუთრებოდით და გენათესხებოდით. დიდი ხნიდან მოწყვეტილს ჩვენს აჭარებებსა და კობულელებს — ამ დღევანდელს შთამომავლობას კარლუანებისა და ლაზებისას — შენ არ იყავი, რომ მივიწყებული ნათესაობრივი გრძობა გაულოციე? განა შენ მიერ დამსახურებული ღვაწლი, როგორც საქართველოს მესტორიისი, არ იყო მიზეზი, რომ კოსტანტინოპოლში, ამ ძველს ბიზანტიაში, სიყვარულით მიგიღეს ჩვენმა ძმებმა მოსხებმა და აღტაცებით მიეგებნენ ქართველთ აღორძინების იმედსა?..

საქართველოს ისტორიის კვლევაში კრიტიკული მეტოდი შენამდისაც უხმარიათ; მაგრამ ამ კვლევაში შენ ტოლი არ გყოლია. ბევრი რამ ახალი გვითხარბი, ბევრი ნუგეში ჩაგვიწერგმ მწირს გულში, ბევრი კარგი რამ გაგვაგონე, რომელიც სხვისგან არ მოგვისმენია. უფრო ამიტომ ვართ გულ დაწყვეტილი, რომ უწყალო სიკვდილმა არ დაგვცალა ბოლომდის გაგვანა ვგ სახელოვანი სურვილი. ჩვენ დღეს ამას უფრო ესტორით, რომ ბევრი რამ დაგჩნა გამოუკვლეველი და ვერ ვერც არავის უხედავთ, რომ შენ მაგვიგონებ გაგვიწიოს ამ საქმეში.

დღეს რომ კიდევ გამოჩნდეს ვინმე დიდი ნიჭით შემოკობილი ისტორიკოსი, მისი შრომა მინც უქმად დარჩება, რადგან მას ვერ კიდევ მკიცე ისტორიის ნიადგი არ აქვს გონების თვალ-წინ. შენ ერთი იყავი, რომელიც გვიმზადებდი ამ ნიადგს. მაგრამ, ვაი, რა ვუთხრა იმ უწყალო

ფელეტონი
ლ მ ს ი
(ვერ არსად არის დაუჭვდილი)
სოფლელი გლეხის შეილი ვარ, მკვდილთა გამოწვდილად, უქულდა, ჩხხის ამარა, ქალმები გაცვეთილია.
—
ობოლი დაერჩა დედ-მამას, დრო მადგას გასაქარია, სადაც კი ვარდასა დაეცებ, იქ მხედება ეკლის ძირია.
—
მამაც ამ რიგად ტანჯულა, ვით ვიტანჯები შეილია, თუმცა სათქმელი ბევრი მაქვს ვერ გამილია პირია.

მე ვინ მომაცლის იმდენსა, გლეხმა ვისწავლო ან-ბანი, დაეჯდეს და წიგნი ვიკითხო, გავიგო ქვეყნის ამბავი!
—
მიწა ჩემი ქალაღი, გუთანი — ბასრი კალამი და მეღნად — ჩემგნით ნაწური ოთლი უზომოდ ნაღვარი.
—
ლომას და ქონქას კირიმე; დამითესამენ ყანასა... ხოდაბუნს მამაში არ გავცვლი, დავმღერი „ოროველასა“.
—
რად მინდა თქვენი ანბანი, რად მინდა თქვენი დავთარი, უნებურ მუნჯი შევქნილვარ ვერ მითქვამს ერთი მართალი...
—
თავზედ დამეცეს ცა რისხვით, სხივი ვერ ენახო მზისა მე; მადალი ღმერთი გამიწყეს, თუ რამ ვინდომო სხვისა მე!

წმირილემი ჩვენს მშარლომბაზმად.
კაცი რომ შინ და გარეთ, ორგანვე საქმეს მოსცდება, იმაზე იტყვიან ჩვენში: „გაიაშვალის გამდღელისავით მოუვიდა, შინ სადილს მოსცდა და გარეთ წირვასაც ვეღარ მიუწროო!“ ეს ანდაზა სწორეთ ზედ გამოჭირია უმეტეს ნაწილ ჩვენთაგანზე!... რაც ჩვენმა წინაპრებმა იცოდნენ, ის აღარ ვიცით. მათებური თითქმის ყოველიფერი უცხოა ჩვენთვის და სხვებისაგანაც სამკვიდროდ ვერა შეგვიძინებია. დავრჩით ორთა შუა. ამის დასამტკიცებლად საკმაო იქნება მიემართოთ ჩვენს მწერლებს და ამ ოცდაათის წლის ჟურნალ-გაზეთებს გადავავლოთ თვალი! იქიდან ცხადად გამოჩნდება, რომ ჩვენს მოწინავე დასს გრძობაც და გონებაც ნასესხები ჰქონია დროებითად და არა შესწორებთ ძეგლსა და რბილში გამჯღარი. რაც უთქვამთ, ის ყოფილა მხოლოდ

სხვისი ნათქვამის განმეორება თუთიყუშ-კაკაკიეთი და არა აბრეშუმის ქიასავით გულიდან ამონაქსელა. მართალია ხანდახან ვითომ დროიანათა და რიგანათაც თქმულა ხოლმე თუთო ოროლა რამ, მაგრამ ის მხოლოდ შემთხვევითი ყოფილა, მაინც კიდევ თუთიყუშურად წამონადანები. — ერთხელ თურმე რუსის გლეხები შევიდნენ ბატონის სახლში და შინ არავინ დაუხედათ. ვილაცამ კი დაუძახა იმ გაცეტებულ მუჟიკებს: „დურაქო!“ გლეხებმა მიხედ-მოიხედეს და შენიშნეს მხოლოდ ფრინველი გალიაში და გოაცდენ. მაშინ წასდგა გალიის წინ სტაროსტა, ქული მოიხადა, წამოიჩიქა და მაანსენა უცნაურ-თრინეღს: „თქვენო აღმატებულეებო, უბრალოთ ნუ შეგვირისხამ, მოგვისმინეთ ვედრებო!“ მაგრამ თუთიყუშმა კიდევ დაიძახა: „გასწი, დიკარგე, შე ლოთოო!“... წამოცვიდნენ რუსის გლეხებიცა, თავქულ მოგლეჯილი გავარდნ გა-

რეთ და ჰკვირობდნენ: „ვინ შეატყობინა ამ ჩიტს ჩვენი ანბავი და ან ის ვინ უთხრა, რომ ჩვენ სტაროსტას არავის სმა უყვარსო?“ წვიდნენ და მთელი სოფელი დაარწმუნეს: ჩვენს ბატონს გულთმისანი ფრინველი ჰყოლიაო! რა იცოდნენ იმ მართლა და „დურაქებმა“, რომ თუთიყუშის სიტყვები დასწავლილი ჰქონდა, წამოდა უწყემ სული იმას იმხროდა და მაშინ მხოლოდ შემთხვევით კარგათ მოუვიდა?... ვიცი, სასიამოვნოდ ბევრს არ დარჩება ეს ჩემი აზრი, მაგრამ რა ვქნა? რაღა დროს ბოდიშია?... რაც სათქმელია, ბარემ უნდა ითქვას!... და მეც ვაღვიარებ, რომ უმეტესობა ჩვენში თუთიყუში, კაკაკია და არა თავის თავით მოაზრე — ამას მე წამითა გულის-თქმა რამ არ მალაპარაკებს... ეს მე ბევრჯელ მითქვამს სიტყვით და წერითაც გამოგეტყობილვარ!... ახლა კი ბ. ნიკოლაძის სტატიაში, „ახალ-მიმოხილვაში“, „ჯეჯელის“ საწინააღმდეგოდ დაწერილმა, განმა-

*) ეს სიტყვა პატრიარქულ ორიტორს წინადადე დაწერილი არა ჰქონდა და შეიძლება ჩვენ მის დახმარებით აღვადგინეთ.

იოსებ დავითიშვილი.



განცხადებანი

ბილინის საბაღოსო სკოლის ისყიდება

ხეილი, დასაწმენდელი ხეები და ბუჩქები ერთ წლიანებდამ დაწყებული ოც წლიანებამდე.

(10—8)

„წერა-კითხვის“ წიგნის მაღაზიის შეიძინა

„წერა-კითხვის“ წიგნის მაღაზიის შეიძინა

ყველა ნომერი, გარდა სანამუშაოსა, რომელიც სრულებით აღარ მოახერხებია გასასყიდად. ყველა ნომერი ერთად, რიცხვით ათი წიგნი, ზედ დამატებით ცალკე წიგნად დასაყიდად წიგნისა: „ლომკაცია“, — სულ თმრთმმში წიგნი ღირს

2 მან.

ვინც ტფილისს კარგე დაბარებს, გასასყიდებელი სარგისი შედეგად უნდა იყოს სრულად.

„წერა-კითხვის საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიის

მიიღო გასასყიდად ასევე წიგნები: მან. კაპ.

ბორკილი, ღრამა ოთხს მოქმედ. ა. სუმბათაშვილისა, ნათარგ. ა. მ. ახ. ნაზაროვისა 40

იანვანამ რა ჰქნა, მოთხრობა მოზრდილი ყმაწვილეთისათვის ი. გოგებაშვილისა 10

კელის კალენდარი ჩარკვიანისა 40

სახალხო კალენდარი 1890 წ., ვალერიან გუნიას შედგენილი და გამოცემული 10

საყმაწვილო ამბები თ. ასათიანისა, ფასი 10

საერთო კელის კალენდარი, 1890 წ. ე. ბელაძის გამოცემა 52

ნ. ნიკოლაძის ნაწერი პირველი წიგნი 30

უბის წიგნი 1890 წ. ვალერიან გუნიას შედგენილი და გამოცემული 40

საქართველოს კალენდარი 1890 წ. მისივე 50

ძმა ძმის მტერი მოთხრობა თარგმანი ა. წითლიძისა 10

ქართული გრამატიკა თ. ჟორდანიასი 55

თეთი მასწავლებელი ბიანაშვილისა 45

გამოვიდა და ისყიდება „უბის წიგნი 1890 წლისათვის“ შედგენილი და გამოცემული ვალ. გუნიას მიერ ფასი 40 კაპ.

წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების

წიგნთ-საწერებში

(Дворцовая ул., Караванъ Сарайъ Земельн. Банка, № 102).

ისყიდება ყოველ გვარი წიგნების რაც ღირსის დაბეჭდილი ქართული, ენაზე და გასასყიდად კიდევ მოიპოვება, და გარდა ამისა ახლად შექმნილი წიგნები:

მან. კაპ

გლახის ნაამბობი, ილ. ჭავჭავაძისა 25

მეფე ლიონი, თარგ. ილ. ჭავჭავაძისა და ი. მანაბლისა ინგლის. 60

თხზულე ბანი ნ. ზ. ანტონოვისა 1

ისტორიის საჭრთველთა, დ. ბაქრაძისა 1

შეაღწეოს დამტკიცებული „რუსეთის საზოგადოება“ თანხის და შემოსავლის დაზღვევისა, დაარსებული 1835 წელს.

საზოგადოება ყუზლავს

1, თანხას შეიღებოსათვის, ანუ სხვა შემკვიდრებისათვის, ვინცობაა დამზღვევე გარდაიცვალა.

2, თანხას, რომელიც შეუძლიან თეთონ დამზღვეველმა მიიღოს, როცა მოხუცდება

3, თანხას, რომელიც მიეცემა დამზღვეველს აღნიშნულ ხნის შემდეგ, როცა თეთონ დასკირდება შეიღების დასაბინავებლად, ანუ ქალებისათვის სამშობლოდ.

4, პენსიას სიკვდილამდის. სამკვდროს და სხვ.

უმათერესი აგენტო და ინსპექტორი კაცვალაში ნ. გრუზნებერი. ფოსტის და ღებვის აღრესი: გრუზენბერგუ ტიფლის. 10—1.

ქალაქის სკოლა

შეაღწეოს დამტკიცებულის დიტატკოვის ამხანაგობის ფაბრიკისა.

აქ არის საწერი, სტამბის, გზეთის, ფოსტის და სხვა ყველა ნაირი ქალაქი, თეთრი და ფერადი. აგრეთვე ყველა ნაირი სამწერლო კუთვნილებანი: დათერები, საწერ-კალამი, მეღანი და სხვა.

ფასი იაფად; რეკორც ფაბრიკებში.

ტიფლის, Дворцовая ул., домъ Дворянскаго банка.

10—3

„მეცნიერის“

სინოტიესა სკობს, იფარამს ხეს ლობისაგან, იხმაცება როგორც ზეთით შეზავებული საღებავი შენობისათვის და ხის მასალისათვის; ჰსწმენდს ჰაერს.

ვისაც გამოწერას სურს, მივმართოს შიგა დაფიდაცის, გასუთ „თეატრის“ კანტორაში.

მიიღება სელის-მოწერა 1890 წლისათვის ორკვირულ გამოცემათა ქართულს

„მწვემსჯელ“

და რუსულ „ПАСТЫРЬ“-ზედ.

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყობინოს სამღვდლო და საერო წოდებებს ყველა განკარგულება და მოქმედება უმაღლეს სასულიერო და სასოციალურ მართებლობათა, კანონისტორიითა და მღვდელ-მთავართა; 2) გაავრცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კითხვათა შესახებ; 3) გაავრცელოს საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ-ზნობისა და საწმენდებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა ზოგიერთი სავეტო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცილებელ საჭიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცედ მათი მოვალეობის აღსრულებისათვის.

მიზანი და დანიშნულება რუსული გამოცემისა, ზემოხსენებულის პროგრამის აღსრულების გარდა, არის: 1) შეატყობინოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებებს შინაარსი შესანიშნავი და საინტერესო „მწვემსჯელ“ ში დაბეჭდილ სტატიებისა; 2) გააცნოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებებს საქართველო, ეს დაშორებული კუთხე რუსეთის იმპერიისა, და საქართველოს სასულიერო და საერო წოდება ქართული გამოცემის საშუალებით გააცნოს რუსეთის სასულიერო მწერლობას და ხალხის ცხოვრებას.

ფასი გაზეთისა:

12 თეთრ „მწვემსჯელ“ 5 მ. | 6 თეთრ „მწვემსჯელ“ 3 მ.

— „ორივე გამოცემა“ 6 — | — „ორივე გამოცემა“ 4

— „რუსული“ 3 — | — „რუსული“ 2

რედაქცია იმყოფება ქ. ტფილისში, ოქრომჭედლების ქუჩაზე, № 20, რედაქტორის საკუთარს სახლში.

რედაქციას აქვს კანტორა: ქ. ქუთაისში, ხანანაშვილების სახლში, და დ. ყვირილასა, რედაქტორის საკუთარს სახლში.

გაზეთზე ხელის მოწერა შეიძლება როგორც რედაქციაში, ისე კანტორაში. გარეშე მკვლევართა გაზეთის დაბარება შეუძლიანთ ამ აღრესით: ვ. ღვირილა, ვ. კონტორა რედაქცია „მცემსჯელ“ და „ПАСТЫРЬ“.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА

НА ЕЖЕДНЕВНУЮ ГАЗЕТУ

„КАВКАЗСКІЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ“

Содержаніе газеты: частныя объявленія и рекламы, которыя принимаются къ напечатанію на русскомъ, французскомъ, нѣмецкомъ, армянскомъ, грузинскомъ и татарскомъ языкахъ; свѣдѣнія, имѣющія справочный характеръ, какъ то: получаемыя въ Тифлисѣ телеграммы „Сѣвернаго Агентства“, биржевыя, промышленныя, торговыя и коммисіонныя справки, полицейскій, думскій и судебный бюллетени съ извѣстіями о банкротствахъ и торговой несостоятельности, некрологи, списки недостававшихъ телеграммъ, такса на продукты, календарь время отхода и прихода поѣздовъ з. ж. дороги и пароходовъ на Черномъ и Каспійскомъ моряхъ, а также срочныхъ экипажей по военно-грузинской дорогѣ; врачи и врачебная помощь театры, зрѣлища, увѣдомленія о засѣданіяхъ общества, актахъ, юбилейныхъ и другихъ торжествахъ и народныхъ праздникахъ, свѣдѣнія о полученныхъ грузахъ и товарахъ и т. под.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Городскимъ подписчикамъ: На годъ съ доставкой на домъ. 1р 20к. На полгода — 80, Иногороднымъ подписчикамъ: На годъ съ пересылкою. 1 р. 80 к. На полгода 1 р. —

Городскіе подписчики, получающіе какія-либо изданія, выходящія въ г. Тифлисѣ, платяты, по предъявленіи ими квитанціи на подписку въ контору газеты „Кавказскія Объявленія“ и въ отдѣлѣ, лишь 60к. въ годъ. Для прочтенія „Кавказскія Объявленія“ предлагаются публикѣ въ вагонахъ тифлисск. трамвая, въ подъѣзжающихъ къ Тифлису поѣздахъ, закавк. ж. дор. изъ Баку и Батума и срочныхъ экипажахъ по военно-грузинской дорогѣ. За помѣщеніе объявленій взимается по 4 коп. со строки петита. Подписавшіеся же на газету „Кавказскія Объявленія“, при сдачѣ объявленій не менѣе 15 разъ, пользуются большою свідкою по соглашенію съ конторою. Траурныя объявленія дѣлать на первой страницѣ; плата за каждый разъ по 2 рубля.

Контора и редакція газеты „Кавказскія Объявленія“ помѣщаются на Гановской улицѣ, при конторѣ нотаріуса А. Г. Мамиконова, а отдѣленіе: на углу Головинскаго проспекта и Барятинской улицы, въ павильонѣ Хилдекеля. Адресъ для телеграммъ: Тифлисѣ, „Кавказскія Объявленія“. Редакторъ-издательница Н. П. Слинко.

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

ივერია

1890 წ. 1-ს იანვრიდან გამოვა ყოველ-ღამე გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც ზედ მოსდევნ კვირა-უქმებს.

12 თეთრ	10 მ.—კ.	6 თეთრ	6 მ.—კ.
11 "	9 " 50"	5 "	5 " 25"
10 "	8 " 75"	4 "	4 " 70"
9 "	8 " —"	3 "	3 " 50"
8 "	7 " 25"	2 "	2 " 50"
7 "	6 " 50"	1 "	1 " 75"

საზღვარ-გარეთ დაბარებული ელარება 17 მან, მიეღოს წლით. სოფლის მასწავლებელთ „ივერია“ მიეღოს წლით დაეთმობათ 8 მან. ტფილისის გარეშე მცხოვრებთ უნდა დაიბარონ გასუთი შემდეგის ადრესით: ტიფლის, ვ. რედაქცია გაზეთ „ივერია“.

თუ ტფილისში დაკვეთილი გაზეთი ტფილისის გარეშე აღრეს-ზედ შესცვალა ვინმე, უნდა წარმოაღებოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის აღრესის შეცვლაზე—40 კაპ. თუ თეთის განმავლობაში დაკვეთა ვინმე გაზეთი არა მიეღოს წლით, იმას მხოლოდ შემდეგის თეთის პირველ დღედგან გაგზავნება. განცხადებანი მიიღებან გაზეთის რედაქციაში:

ა) მოთხოვე გვერდზედ თითოჯერ სტრატონი 8 კაპ., პირველზე—16 კაპ. ბ) სრული უკანასკნელი გვერდი 30 მანათი, სოფო პირველი გვერდი—60 მანათი. რიცხვი სტრატონებისა გამოაჩვენებ იმის კვლობაზე, რამდენს ადგილსაც დაიჭრეს 25 ასო გასუთის ტექსტისა.

სელ-ნაწერი და საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორექსონდენციები) რედაქციის სახელთანზე უნდა გამოგზავნოს. მიღებული სელ-ნაწერები, აუ საგაზეთოდ წერილები, თუ საქიროება მოითხოვს, ან შეპოკლებულ, ან შესწორებულ იქნება. არ-დასაბუქდეს სელ-ნაწერებს, თუ ერთის თეთის განმავლობაში პატრონებმა არ მოითხოვენ, მერე რედაქციას ვეღარ მოსთხოვენ.

არა-გვარს მაწერ-მაწერას არ დასაბუქდეს სელ-ნაწერებისა და წერილების შესახებ რედაქცია არ ვისრულებს. პირდაპირ მოლაპარაკებისათვის რედაქცია თავისუფალი იქნება ყოველ დღე, კვირა-უქმებს გარდა, პირველ საათიდგან სამ საათამდე და სადამოობით 7-დან 8 საათამდე. რედაქცია იმყოფება: ქუთაისში, ნიკოლოზის ქუჩაზე, თ. გრუზინსკისეულს სახლში, № 21.